

Vergaderjaar 2014–2015

34 094**Europese Conferentie van Voorzitters van
Parlementen****A/ nr. 1****VERSLAG VAN DE EUROPESE CONFERENTIE VAN VOORZITTERS
VAN PARLEMENTEN**

Vastgesteld 27 november 2014

Inleiding

Op 11 en 12 september 2014 heeft in Oslo, Noorwegen een conferentie plaatsgevonden van de Voorzitters van de Parlementen van de 47 lidstaten van de Raad van Europa. Deze conferentie, die om de twee jaar wordt gehouden afwisselend in Straatsburg en in een lidstaat van de Raad van Europa, werd voorgezeten door de Voorzitter van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE), mevr. Anne Brasseur. Aan de conferentie te Oslo hebben de Voorzitter van de Eerste Kamer, mevr. Ankie Broekers-Knol en de ondervoorzitter van de Tweede Kamer, de heer Ton M.C Elias deelgenomen. Zij werden vergezeld door de Griffier van de Eerste Kamer, G.J. Hamilton en de griffier interparlementaire betrekkingen van de Tweede Kamer, B. Nieuwenhuizen.

In korte openingstoespraken gingen de Voorzitter van de Storting, de heer Olemic Thomessen, de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, de heer Thorbjörn Jagland en mevrouw Anne Brasseur in op de betekenis van de waarden van de Raad van Europa anno 2014. Voorzitter Thomessen wees erop dat voor het eerst sedert de val van de Berlijnse Muur, die een periode inluidde van grote economische groei, democratisering en meer openheid van onze samenlevingen, donkere wolken opdoemen boven het Europese continent. Democratie, mensenrechten en rechtsstaat blijken, sterker dan ooit, geen vanzelfsprekende en blijvende verworvenheden te zijn en schendingen van internationaal recht, gewapende conflicten door en tussen burgers leiden tot ernstige spanningen tussen landen die goede burens zouden moeten zijn. Deze conferentie biedt de deelnemers de gelegenheid deze problemen te bespreken. De heer Thomessen wees voorts op het feit dat Noorwegen als één van de eerste landen ter wereld op 17 mei 1814 – nu 200 jaren geleden – zijn Grondwet kreeg. Daarmee viert Noorwegen 200 jaren van democratische ontwikkeling, waarin het parlement zijn rol heeft gespeeld en verder zal spelen. Een grote opdracht ziet het Noorse parlement in het

betrekken en engageren van burgers bij zijn dagelijkse werkzaamheden; als het daarin slaagt legitimeert dat zijn positie.

Door in te spelen op mogelijkheden die nieuwe media en technologie bieden zullen meer burgers, bedrijven en instellingen een platform krijgen voor het presenteren van hun opvattingen.

Secretaris-Generaal Jagland schetste het belang van de waarden van de Raad van Europa en van actieve betrokkenheid van parlementariërs bij het werk van de Raad van Europa en zijn Assemblée. Dat geldt zeker in tijden waarin zich conflicten voordoen tussen lidstaten van de Raad van Europa. De heer Jagland toonde zich kritisch over de inbreuk op de soevereiniteit van Oekraïne die zich eerder dit jaar heeft voltrokken en nog gaande is. Hij wees er daarbij overigens op dat Oekraïne een andere loop van de ontwikkelingen had kunnen bevorderen door al jaren geleden zelf consequenter de weg naar democratie, rechtsstaat en machtscheiding in te slaan en de bestrijding van corruptie daadwerkelijk ter hand te nemen. De kernwaarden van de Raad van Europa vormen de basis voor de interne en externe veiligheid van de lidstaten, aldus de heer Jagland. De Voorzitter van de Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa, mevrouw Anne Brasseur wees eveneens op het belang van de handhaving van de mensenrechten en op de bescherming van de veiligheid van de burgers in de landen die lid zijn van de Raad van Europa. Juist nu zich, na de verschrikkingen van twee Wereldoorlogen en een Koude Oorlog, in het beschaafd geachte Europese continent gewapende conflicten voordoen, moeten de waarden die ten grondslag hebben gelegen aan het in het leven roepen van Raad van Europa en de Europese Conventie inzake de Rechten van de Mens, die door alle leden van de Raad van Europa zijn onderschreven, leidend blijven.

Thema's van de Conferentie

De conferentie was in het teken geplaatst van drie thema's die elk werden ingeleid door «keynote speakers».

Het eerste thema: «Fundamental constitutional rights and freedoms – participation, trust and public debate as conditions for democracy» werd gepresenteerd door mevr. Laura Boldrini, Voorzitter van de Italiaanse Kamer van Afgevaardigden en de heer Jan Helgesen, hoogleraar aan het Noorse Centrum voor Mensenrechten en eerste ondervoorzitter van de Venice Commission van de Raad van Europa.

Het tweede thema luidde: «Democracy, sovereignty and security in Europe» en werd ingeleid door de heer Mogens Lykketoft, Voorzitter van de Deense Folketing.

Het derde thema, getiteld: «Majority and opposition – striking a balance in democracy» werd van een inleiding voorzien door mevr. Ankie Broekers-Knol en de heer David Usupashvili, Voorzitter van het parlement van Georgië.

Interventies

In een korte mondelinge bijdrage tijdens een debat over het eerstgenoemde thema wees mevrouw Broekers-Knol erop dat het recht van vrije meningsuiting – het recht om vrijuit te spreken en te demonstreren – in Nederland behoort tot de fundamentele rechten van het individu. In de Nederlandse geschiedenis zijn demonstraties bijna altijd gericht geweest tegen het beleid van de regering, de belangrijkste institutionele macht. Tijdens de zomer van 2014 vonden enkele demonstraties plaats die niet tegen een institutie of tegen het beleid van een institutie waren gericht. Die demonstraties hadden een religieus motief en werden gehouden door voorstanders van de Islamitische Staat (IS) en daarna door tegenstanders ervan. De vraag is, zo stelde mevrouw Broekers-Knol, of demonstranten

voor een zo extreem gewelddadige en haatdragende organisatie als IS nog binnen de grenzen van hun democratische rechten opereren. De vraag dringt zich op waar de grenzen liggen als demonstraties angst voor vergelding wegens het uiten van de vrije mening veroorzaken, als demonstraties de staat en de rechtsstaat ondermijnen. Een democratisch recht mag nooit de democratie zelf, de staat of de handhaving van het recht ondermijnen. Daar ligt, aldus mevrouw Broekers-Knol, de grens die niet mag worden overschreden.

Aan een debat over het tweede thema (Democracy, sovereignty and security in Europe) heeft Eerste Kamervoorzitter, mevrouw Broekers-Knol eveneens een bijdrage geleverd, waarin zij de stelling van Thomas Hobbes: «that the state of men without civil society is nothing but a mere war of all against all» aanhaalde. Een sociaal contract tussen het individu en de staat, waarmee mensen enkele van hun vrijheden opgeven in ruil voor vrede, was nodig om aan de toestand van oorlog van een ieder tegen een ieder te ontkomen. Daarmee is de staat als soevereine macht gelegitimeerd.

Kijkend naar het huidige Europa ziet men grote problemen aan haar buitengrenzen. Maar er lijkt niet zozeer een oorlog in de zin van alle staten tegen alle staten in het verschiet te liggen. Het lijkt veel meer te gaan om niet-statelijke actoren, zowel binnen staten als over de grenzen van staten heen. De gevolgen ervan zijn het uiteenvallen en ondermijnen van de staat. De samenleving en andere statelijke structuren worden vernietigd. Mevrouw Broekers-Knol zei vanuit deze invalshoek het belang te willen onderstrepen van de relatie tussen de kiezers en de door de kiezers gekozen volksvertegenwoordigers. «Door *alle* kiezers te vertegenwoordigen en te respecteren en door alle mensen een stem te geven die wordt gehoord vervullen wij één van de meest essentiële rollen van de staat: het voorkomen van oorlogen en conflicten, het voorkomen van een oorlog van allen tegen allen», zo besloot zij.

Het derde thema; «Majority and opposition – striking a balance in democracy» heeft mevrouw Broekers-Knol ingeleid met een keynote speech. Aan het begin van deze speech stond zij stil bij de ramp met vlucht MH17 op 17 juli jl. waarbij 196 Nederlanders omkwamen. Zij stelde de vraag: «waarvoor hebben de onschuldige mensen hun leven verloren? De geschiedenis is onomkeerbaar. Het enige dat wij voor de slachtoffers kunnen doen is doorgaan met de dialoog over vrijheid, democratie en rechtsstaat».

Centraal in haar toespraak stond de wijze waarop de dialoog in het parlement zou moeten plaatsvinden. Goede oppositie is in een democratie onmisbaar. Goede oppositie staat het debat niet in de weg, integendeel, zij versterkt het. Partijen moeten elkaar met argumenten zien te overtuigen. Het is in het bijzonder de rol van de parlamentsvoorzitter de balans tussen regeringspartijen en oppositiepartijen te bewaken. Alle partijen moeten hun rol kunnen spelen en open staan voor elkaars argumenten.

Voorzitter Broekers-Knol eindigde haar toespraak met een citaat van de bij de ramp in Oekraïne omgekomen senator Willem Witteveen: The rule of law is not some place of refuge that we own, it is not a home where we can go to sleep without worry. The rule of law is something that we need to work on continuously»

Conclusies

Aan het slot van de conferentie hebben de Voorzitter van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa en de Voorzitter van de Storting een

slotverklaring gepresenteerd aan de conferentie, die als bijlage bij dit verslag is gevoegd¹.

De toespraken van de Voorzitter van de Eerste Kamer zijn eveneens als bijlagen bij dit verslag gevoegd².

Bilaterale ontmoetingen

Mevrouw Broekers-Knol en de heer Elias hebben in de marge van de conferentie bilaterale gesprekken gevoerd met de Voorzitter van het parlement van Oekraïne, de heer Olexandr Turchynov Valentynovych, met de Voorzitter van het parlement van Georgië, de heer David Usupashvili en enkele leden van de delegatie uit Georgië en met de Voorzitter van de Senaat van Polen, de heer Bogdan Borusewicz.

Dankwoord

Langs deze weg danken de Voorzitter van de Eerste Kamer en de ondervoorzitter van de Tweede Kamer en hun begeleiders Zr. M's ambassadeur in Noorwegen, mevr. drs. Bea ten Tusscher nogmaals voor de gastvrijheid, het aangename werkdiner dat zij de delegatie heeft aangeboden op 10 september en haar begeleiding tijdens de tweedaagse conferentie.

De griffier van de delegatie,
B. Nieuwenhuizen

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl